

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ**

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

28 դեկտեմբերի 2022 թվական

ք. Երևան

ուսումնասիրելով ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջի մասին թիվ ՀԿԴ/0083/02/22 (ԿԴ/12177/02/21) քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 20-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը 2021 թվականի հոկտեմբերի 21-ին հայցադիմում է ներկայացրել Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջի մասին:

2. Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2021 թվականի նոյեմբերի 1-ի որոշմամբ հայցադիմումն ընդունվել է վարույթ:

2022 թվականի հունիսի 13-ին քաղաքացիական գործը վերամակագրվել է նույն դատարանի այլ դատավորի և 2022 թվականի հունիսի 23-ի որոշմամբ ընդունվել վարույթ:

3. Կոտայքի մարզի առաջին աստանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի նոյեմբերի 15-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործը հանձնվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը:

4. 2022 թվականի դեկտեմբերի 9-ին թիվ ԿԴ/12177/02/21 քաղաքացիական գործը ստացվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում, որին շնորհվել է ՀԿԴ/0083/02/22 համարը:

Հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 20-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

5. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2022 թվականի դեկտեմբերի 21-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

6. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 20-րդ հոդվածին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 20-րդ, 22-րդ, 23-րդ և 24-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին մասին՝ Կոտայքի մարզի առաջին աստանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի նոյեմբերի 15-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության է ուղարկել Հակակոռուպցիոն դատարան՝ այն պատճառաբանությամբ, որ *«[Պ]աշտպանության նախարարության կողմից ներկայացվել է գումարի բռնագանձման հայցապահանջ, որի շրջանակներում Դատարանի կողմից իրականացվել է քաղաքացիական գործը դատաքննության նախապարաստելուն ուղղված գործողություններ և Դատարանի կողմից դեռևս չի կայացվել նախնական դատական նիստն ավարտելու, միևնույն ժամանակ գործը դատաքննության նշանակելու վերաբերյալ որոշում, ուստի Դատարանը գտնում է, որ սույն*

գործը ենթակա է քննության ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից և այն պետք է հանձնել ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը»¹:

7. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1332-Ն որոշման թիվ 1 հավելվածի 58-րդ, 60-րդ, 88-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին և նույն հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 20-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. «*[Պ]ետության շահերի պաշտպանության հայց ներկայացնելու իրավասություն ունեն բացառապես պետական մարմինները: Դատախազն այդպիսի հայց կարող է ներկայացնել միայն օրենքով նախատեսված դեպքերում, ինչը պայմանավորված է վերջինիս հարույժ սահմանադրաիրավական կարգավիճակով: Բացի թվարկված սուբյեկտներից՝ քաղաքացիադատարանական որևէ այլ սուբյեկտ չի կարող ներկայացնել պետության շահերի պաշտպանության հայց: Նշվածը բխում է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորման տրամաբանությունից, ըստ որի՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով իրավունքների պաշտպանության հայցով դատարան կարող է դիմել ենթադրաբար խախտված կամ վիճարկվող իրավունքի իրավարերը, որը պետության պարագայում կարող է իրականացվել միայն պետական մարմինների միջոցով:*

(...) [Օ]րենսդրի կամքն ուղղված է եղել նրան, որ Հակակոռուպցիոն դատարանում պետք է քննվեն միայն դատախազի կողմից ներկայացված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության և ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման հայցերը, որոնց քննության համար էլ բավարար է համարվել 5 քաղաքացիական մասնագիտացման դատավորի թվաքանակը՝ նաև նկարի ունենալով, որ

¹ Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 1, թերթեր 56-57:

Հակակոռուպցիոն դատարանի դատական փարածքը Հայաստանի Հանրապետության ողջ փարածքն է:

(...) Բացի այդ, (...) Հակակոռուպցիոն դատարանը, որպես կոռուպցիայի դեմ պայքարում մասնագիտացված դատարան, կոչված է ապահովելու կոռուպցիոն բնույթի գործերի քննությունը: (...) Այսինքն՝ պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հարցը Հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա դիտարկելու համար անհրաժեշտ է, որ նշված հայցի հիմքում դրվեն այնպիսի փաստեր, որոնք այս կամ այն կերպ կապահովեն ներկայացված պահանջի կոռուպցիոն բնույթը:

(...) [Բ]արախազը պետական շահերի պաշտպանության հայց հարուցում է միայն բացառիկ դեպքերում: Ընդ որում՝ թվարկված բացառիկ դեպքերի վերլուծությունից հետևում է, որ դրանք բացառիկ իրավիճակներ են, որոնցում ողջամտորեն կարող է ենթադրվել կոռուպցիոն որևէ իրավախախտման առկայությունը, ինչով էլ պայմանավորված՝ հայց հարուցելու լիազորությունը վերապահվել է հենց դատախազությանը: Այսպես, օրինակ, պետական որևէ մարմնի կողմից, որին վերապահված է պետական շահերի պաշտպանությանն առնչվող փյույվ հարցերով հայց ներկայացնելու լիազորությունը, պետական շահերի խախտման փաստի մասին իրազեկ լինելու պարագայում դատախազի կողմից հայց ներկայացնելու առաջարկություն սրանալուց հետո ողջամտոր ժամկետում հայց ներկայացնելը կարող է վկայել պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելու կամ լիազորություններն անցնելու մասին:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարելի է եզրակացնել, որ Հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա են դատախազության կողմից հարուցված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերը:

(...) [Բ]արախազը արձանագրում է, որ սույն գործով ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից Արգիշտի Կարենի Հայրապետյանի դեմ ներկայացված է ուսման հետ կապված ծախսերի պահանջ:

(...) Դատարանը գրնում է, բացակայել է թիվ ԿԴ/12177/02/21 քաղաքացիական գործը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին հանձնելու ենթակայության նախապայմանը, քանի

որ գործով ներկայացված չէ դատարանի կողմից հարուցված պետության գույքային շահի պաշտպանության վերաբերյալ հայց»²:

Վճռաբեկ դատարանի նախագահի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

8. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի նախագահի առջև բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավոր է արդյոք ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հերկությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0083/02/22 (ԿԴ/12177/02/21) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հերկապված ծախսերի փոխհարուցման պահանջի մասին, ենթակա է Կուրայքի մարզի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:*

9. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝ (...) հակակոռուպցիոն դատարանը»:*

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ «Հակակոռուպցիոն դատարանին են ենթակա (...) քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով և «Այօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը (...):»:

10. Սույն որոշման նախորդ կետում վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա քաղաքացիական գործերն են՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերով և «Այօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը: Նշվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանն է վերապահել ոչ թե այն գործերը, որոնք **առնչվում են պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին**, այլ այն հայցերով գործերը, որոնք **ուղղված են այդ շահերի պաշտպանությանը:**

² Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 1, թերթեր 34-43:

Այսինքն՝ հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայական իրավագործությունը սահմանափակված է **պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի** քննությամբ: Հարկ է նաև նշել, որ այս մոտեցումը բխում է 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի ընդունման հիմնավորումներից, համաձայն որոնց, օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանին օժտել է մասնագիտացված դատարանի կարգավիճակով և ըստ այդմ՝ նախատեսել այդ դատարանի քննությանը ենթակա քաղաքացիաիրավական վեճերի սահմանափակ շրջանակ³:

Բացի այդ, նույն օրենքի հիմնավորումներից հետևում է, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի դատավորների թվակազմը սահմանելիս (5 դատավոր), հիմք են ընդունվել ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության կողմից կատարված ուսումնասիրությունների և դատախազների կողմից դատարաններ ներկայացված՝ պետական շահերի պաշտպանության հայցերի վերաբերյալ վիճակագրական տվյալները: Նշվածը հիմք է տալիս հետևություն անելու, որ օրենսդրի նպատակն է եղել **հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանը վերապահել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի քննությունը, որոնք ներկայացվել են ՀՀ դատախազության կողմից**⁴:

11. Սույն քաղաքացիական գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը 2021 թվականի հոկտեմբերի 21-ին հայցադիմում է ներկայացրել Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջի մասին⁵,

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, 2021 թվականի ապրիլի 14-ին

³ Տե՛ս 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի հիմնավորումները՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական կայքէջում հետևյալ հղմամբ՝ http://www.parliament.am/draftreading_docs/7/K-785_DR2.pdf

⁴ Տե՛ս նույն տեղում:

⁵ Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 20-րդ, 22-րդ, 23-րդ և 24-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին մասին, Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի նոյեմբերի 15-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է Հակակոռուպցիոն դատարան՝ այն պատճառաբանությամբ, որ ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից ներկայացված հայցը ենթակա է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը⁶,

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1332-Ն որոշման թիվ 1-ին հավելվածի 58-րդ, 60-րդ, 88-րդ, 89-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետին և նույն հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 20-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով, որ ներկայացված չէ դատախազի կողմից հարուցված պետության գույքային շահի պաշտպանության վերաբերյալ հայց⁷:

12. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 9-10-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո, հարկ է փաստել, որ սույն գործով Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան հայցադիմում է ներկայացվել ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից, ընդ որում՝ այն ներկայացվել է ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջի մասին: Այսինքն՝ հայցադիմումի առարկան է կազմում ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջը, որը թեև կարող է նաև առնչվել

⁶ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին, սակայն ուղղակիորեն միտված չէ այդ շահերի պաշտպանությանը: Այլ կերպ, հայցադիմումի առարկան չի հետապնդում հանրային այնպիսի շահի պաշտպանության նպատակ, որն օրենսդրի կողմից նախատեսվել է որպես ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից գործերի քննության նախապայման:

13. Վերը շարադրվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0083/02/22 (ԿԴ/12177/02/21) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջի մասին, ենթակա է Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, հիմնավոր է:

14. Վերոգրյալի հիման վրա, գտնում են, որ ՀՀ պաշտպանության նախարարության հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՀԿԴ/0083/02/22 (ԿԴ/12177/02/21) քաղաքացիական գործը ենթակա է Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

թիվ ՀԿԴ/0083/02/22 (ԿԴ/12177/02/21) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության ընդդեմ Արգիշտի Հայրապետյանի՝ ուսման հետ կապված ծախսերի փոխհատուցման պահանջի մասին, ենթակա է Կոտայքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ